

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum secundum operationem humanam aliquid sibi meruerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

conueniens homini, &c. Et tunc caret scrupulo litera, quia licet inueniatur in homine aliqua operatio non a voluntate, nec in illas partes numeratas in litera (vt primus actus intellectus quem oportet esse naturalem, vt pote, ante oem actum voluntatis) non tñ inuenitur aliquid genus operationis in homine, qđ non sit a voluntate aut ab aliqua nominatarum partium. Intelligere enim hominis in suum genus est a voluntate, quāuis prima intellectio accepta alio modo, potest intelligi, vt litera intelligatur, vt sonat. I. qđ operatio hominis nō a voluntate, non est simpliciter humana, sed conuenit homini fm aliquam partem humanæ naturæ, & hic terminetur sententia, ita qđ sequens distinctio non opponatur, vt euacuatur pars humanæ naturæ: sed vt narratur partium humanæ naturæ oportunitatem ad proprium.

Dico aut hoc, quia inter partes humanæ naturæ est computanda intellectiva pars, vt natura, sicut sensitiva, vegetatiua, & elementaris. Et sic multo magis sine vlla glossa litera caret scrupulo, quia primus actus intellectus nō est proprie humanus, & conuenit homini fm partem intellectiuam humanæ naturæ: sequitur em actus ille ad partem intellectiuam, vt natura quædam est, sicut ad graue sequitur moueri deorsum: vterque enim motus est a genere rante deductis impedimentis, & pars intellectiua vt natura sumpta, optime distinguitur contra rationem appetitus determinatam ad operandum, sicut agens naturale contra agens a fito, vt patet.

Quo ad fm conclusio est, in quolibet puro homine est tñ vna operatio humana, multæ aut nō humanæ. Declarat dicitur rēdo singillatim per quatuor enumeratas partes humanæ naturæ, scilicet elementare, vegetabilem, sensitiuam & rationalem. Nam ex elementari, & vegetabili patet secunda pars conclusionis: quia alia, & alia est operatio harum partium, & voluntatis. Ex sensitiva vero distinguendo propriam a participato, patet qđ fm propria habet etiam aliam operationem, participatiue autem vnam, & est ipsius, & voluntatis operatio. Ex rationali aut distinguendo seu replicado de quali vnitate operationis est sermo (scilicet penes vnitatem principii propria uirtute) habetur, qđ vna tñ est operatio humana in vno homine: quæ est prima pars conclusionis, quia vnum tñ est humanum principium, scilicet voluntas, quāuis diuersitas sit operationum humanarum penes obiecta, quæ vocatur penes operata a quibusdam. Ex quibus omnibus patet, qđ sequitur conclusio quo ad vtramque sui partem: nam ex hoc, quod nulla pars humanæ naturæ multiplicat operationem humanam in vno puro homine, habetur, quod vna tñ est operatio humana in vno homine, & ex eo quod in eodem secundum diuersas humanæ naturæ partes multiplicantur operationes non humanæ, habetur quod præter humanam operationem sunt in vno puro homine multæ operationes, non humanæ.

Notato hic, quod hic apparet non esse hic sermonē de vnitate numerali, aut pure specificæ operationis, cū clare constet, in vno eodemq; homine esse diuersis temporib; humanis operationes multas secundum numerum ab eodē principio acti-

uo humano: sed quia omnis humana operatio in vno homine ab eodem est humano principio, vna dicitur vnitate formali sui actiui principii, & vnitate nihilominus numerali in omni subordinato principio sibi obsequente, vna enim numero est moderatio humani motus a voluntate, concupiscentia, ac lingua seu manu, & simile est de alijs. Q. præced. art. 5. Distinctio autē specificæ vel etiam generica operationū humanarū penes obiecta, de qua in præcedentibus libris tractatum, & discussum est in processu materiæ moralis, extra pñsens propositum est, vt patet in litera. Quo ad tertium conclusio est. Multo magis est vna operatio in Christo, quā in quocumque alio homine. Probatur, quia & operationes elementares & vegetatiuæ aequaliter voluntariæ erant, & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus a ratione, quoniam opposita in homine puero multiplicant operationes. Aduerte hic primo qđ omnis motus partus sensitius in Christo dicitur ordinatus a ratione, pro quanto voluntas rationalis in Christo volebat motus naturales partus sensitiuæ in se esse vsque ad tales terminos, & non amplius. Aduerte secundo, quod motus naturales partus vegetatiuæ, & elementaris dicuntur in Christo voluntarij voluntate humana, & approbatiue, vt patet, & casualiter seu imperatiue, pro quanto subditi erant voluntati humanæ Christi, vt voluntas eius erat instrumentum diuinitatis. His enim duobus verificatur de voluntate humana Christi, quod esturrit, scilicet &c. voluntarie. Aduerte tertio, quod Auctor non concludit in Christo esse vnā tantum operationem humanæ naturæ: sed cum monstrasset, in quolibet puro homine inueniri operationem quidem humanam vnā tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non solum esse operationem humanam vnā, sicut in cæteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanæ operationes in Christo ad illud vnum principium operationis humanæ reduxit, ostendendo eas esse voluntarias, ac per hoc ad vnitatem reduxit non simpliciter, quia ex proprijs actiuis principijs emanant vegetatiuæ, & elementares, sed quodammodo, quatenus scilicet sunt voluntariæ, & ideo comparatiuam conclusit. Multo magis est vna operatio in Christo, quā in quocumque alio homine.

Ad primū ergo dicendū, qđ operatio partus sensitiuæ, & nutritiuæ, non est proprie humana, sicut dictum est: * & ramen in Christo huiusmodi operationes fuerunt magis humanæ, quā in alijs.

Ad secundū dicendū, qđ potentia, & habitus diuersificantur per comparationem ad obiecta: & ideo diuersitas operationum hoc modo respondet diuersis potentijs, & habitibus, sicut et respondet diuersis obiectis. Talē aut diuersitatem operationum non intendimus excludere ab humanitate Christi, sicut nec eam, quæ est secundū aliud, & aliud instrumentū, sed solum illam, quæ est fm primū principium actiuum, vt dictū est. * Vnde patet etiam responsio ad tertium.

Ad tertium sic proceditur. Vi, qđ actio humana Christi non potuerit esse merito.

ARTICVLVS III. Vtrum actio humana Christi potuerit esse sibi meritoria.

Ad tertium sic proceditur. Vi, qđ actio humana Christi non potuerit esse merito.

In corpore duæ sunt conclusiones. Prima est, Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum, nisi sit tale, cuius meritum deroget dignitati Christi. Secunda est directe responsiua quæ sit, Christus potuit aliquid sibi mereri. Prima conclusio habet duas partes. Et quo ad primam probatur, Habere aliquid bonum per se, est nobilius, quā habere illud per alium: sed habere per proprium meritum, est habere illud per se ergo habere per meritum, est nobilius quā sine merito: ergo Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum.

Super Questionis decimamque Articulum tertium. Titulus clarus est. In corpore duæ sunt conclusiones. Prima est, Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum, nisi sit tale, cuius meritum deroget dignitati Christi. Secunda est directe responsiua quæ sit, Christus potuit aliquid sibi mereri. Prima conclusio habet duas partes. Et quo ad primam probatur, Habere aliquid bonum per se, est nobilius, quā habere illud per alium: sed habere per proprium meritum, est habere illud per se ergo habere per meritum, est nobilius quā sine merito: ergo Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum.

Q. præced. art. 5.

In corp. ar.

In corp. ar.

3. di. 18. art. 2. §. 4. 5. & ver. q. 2. 2. ar. ti. 7. ad 6. & op. 3. c. 238. fin.

la. 11.

Li. 1. Ed. vlt. cap.

Art. 11.

per meritum. Maior probatur, quia causa per se, potior est ea, quae est per aliud. Minor probatur, sane tamen exposita, quod intelligitur per se tamquam causam non primam (quia illa est Deus, ut patet ex Apostolo) sed secundariam, quia est esse Dei cooperatorem. Consequentia autem ultima probatur, quia omnis perfectio & nobilitas est Christo attribuenda.

¶ Quo ad secundam vero partem probatur conclusio, distinguendo bona in duo genera quaedam, quorum quandoque absentia maiorem admittit perfectionem, quam dignitas merendi ponat, ut gloria animae, scientia, gratia, unio personalis Verbi quaedam, quorum coeua praesentia, melior est dignitas merendi, ut gloria corporis, accessio, veneratio. Stante siquidem distinctione patet, quod probata restat conclusio secunda pars ex illa radice. Omnis perfectio & nobilitas attribuenda est Christo. Hinc siquidem sequitur, & quod dignitas meriti attribuenda est sibi respectu bonorum tunc minorum dignitate merendi, & quod respectu maiorum bonorum tunc dignitate merendi, non habuerit meritum. Speciebantur autem in litera utraque bona, & probatur quod quaedam Christus meruit, quia minoria sunt quam dignitas merendi, quae pertinent ad uirtutem charitatis. Secunda autem conclusio responsiva directe quaesita, non aliter probatur: sed ex prima probata & explanata in specialibus bonis quae Christus meruit, relinquatur euidentis.

¶ Aduerte hic, quod licet Auctor posuisset uinculo verbo expedit hanc quaestionem, dicendo quod supposita absentia quorundam bonorum, quae de facta sunt in Christo, ut patet, ad dignitatem ipsius spectat, quod habuerit illa per meritum, quia quod est per se nobilius est, quam quod est per aliud. Alius tamen Auctor orsus, monstrare uoluit quare quaedam potuit mereri Christus, & quaedam non. Et ad hoc monstrandum accepit hunc modum habendi, scilicet per meritum uel sine merito, & inde bonum quod haberi debet, & appendit utrumque in statum non opposito alterius. posuit enim in una parte modum habendi per meritum cum absentia quandoque boni, & in altera parte coeuiam praesentiam boni cum non merito. Et librando cuncta, quia inuen-

ria. Christus. n. ante mortem fuit comprehensor, sicut & modo est: sed comprehensoris non est mereri: charitas. n. comprehensoris pertinet ad primum beatitudinis, cum semel eam attendatur fructio. unde non uult esse principium merendi, cum non sit idem meritum & primum. ergo Christus ante passionem non merebatur, sicut nec modo meretur.

¶ 2. Praet. Nullus meretur id, quod est sibi debitum: sed ex hoc, quod Christus est filius Dei per naturam, debet sibi hereditas aeterna, quam alij homines per bona opera merentur. non ergo Christus aliquid sibi mereri potuit, quia a principio fuit filius Dei.

¶ 3. Praet. Quicumque habet id, quod est principale, non proprie meretur id, quod ex illo habito sequitur: sed Christus habuit gloriam animae, ex qua secundum eodem ordinem sequitur gloria corporis, ut Aug. dicit in Epistola ad Dioscorum: in Christo tamen dispensatiue factum est, quod gloria animae non deriuaretur ad corpus. non ergo Christus meruit gloriam corporis.

¶ 4. Praet. Manifestatio excellentiae Christi non est bonum ipsius Christi, sed eorum, qui eum cognoscunt. unde & pro premio promittitur dilectoribus Christi, ut eis manifestetur, secundum illud Ioan. 14. Si quis diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. ergo Christus non meruit manifestationem suae altitudinis.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Phil. 2. Factus est obediens usque ad mortem: propter quod & Deus exaltauit illum. Meruit ergo obediendo suam exaltationem, & ita aliquid sibi meruit.

RESPON. Dicendum, quod haec aliquod donum per se, est nobilius, quam haec illud per aliud: semper. n. causa, quae est per se, potior est ea, quae est per aliud,

¶ nit modum habendi per meritum cum absentia exteriorum bonorum, meliorem esse, quam praesentiam eorumdem sine merito, conclusit in Christo fuisse meritum respectu exteriorum bonorum. Et quia inuenit praesentiam interiorum bonorum cum non merito eorum, meliorem fore quam meritum eorumdem, quod

ut dicitur in 8. Physicorum. * Hoc autem dicitur aliquis habere per seipsum, cuius est sibi aliquo modo causa. Prima autem causa omnium bonorum nostrorum per auctoritatem est Deus. & per hunc modum nulla creatura habet aliquid boni per seipsam, secundum illud 1. ad Corinth. 4. Quid habes quod non accepisti? Potest tamen secundario aliquis esse causa sibi alicuius boni habendi, in quantum. s. in hoc ipso Deo cooperatur: & sic ille, qui habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodo illud per seipsum. unde nobilior habet id, quod habetur per meritum quam id, quod habet sine merito. Quia autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuenda, consequens est, quod ipse per meritum habuerit illud, quod alij per meritum habent, nisi sit tale quid, cuius carentia magis dignitati Christi & perfectioni prauiudicet, quam per meritum accrescat: unde nec gratiam nec scientiam, nec beatitudinem anime, nec diuinitatem meruit: quia cum meritum non sit nisi eius quod nondum habetur, oportet quod Christus aliquando istis caruisset, quibus carere, magis diminuit dignitatem Christi, quam auget meritum: sed gloria corporis, uel si quod aliud huiusmodi est, minus est quam dignitas merendi, quae pertinet ad uirtutem charitatis. & ideo dicendum est, quod Christus gloriam corporis, & ea quae pertinent ad exteriorum eius excellentiam (sicut est accessio, ueneratio, & alia huiusmodi) habuit per meritum, & sic patet, quod aliquid sibi mereri potuit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod fructio, quae est actus charitatis, pertinet ad gloriam anime, quam Christus non meruit. & ideo si per charitatem aliquid meruit, non sequitur, quod idem sit meritum & primum. Nec tamen per charitatem

principalis, accessorium non proprie cadit suo merito. Distinguitur. n. accessorium dupliciter, uel absolute, uel secundum congruentiam humanorum meritorum. De primo transeat maior, sed de secundo negatur gloria autem corporis est ad gloriam animae accessoria, secundum congruentiam humanorum meritorum ex diuina ordinatione, & ideo sub merito cadere potest.

¶ In responsione ad quartum, colligebatur debitum nostrum erga Christum. Nam si parentibus & benefactoribus debemus, semel esse quod habent in nobis, & opinionem bonam, & affectum bene-

corundem oportet habere absentiam, conclusit in Christo interiora bona fuisse sine merito. Hic processus est litera, uel patet. ¶ Sed remanet hic dubium circa rationem in litera redditam, quare Christus meruit exteriora bona: quae dignitas merendi, ipse etiam ad charitatem, ac per hoc praestat exteriorum bonorum praesentiae coeuae. Nam secundum hanc rationem Christus et meruit scientiam, quia scientia inferior est charitate, ad quam spectat dignitas meriti. In litera autem computatur scientia inter bona non sub merito Christi, quia derogaret dignitati Christi plus necessitatem quam dog: quam non meruit scientiam. ¶ Ad hoc dicitur, quod scientia tam beata quam infusa, quae in Christo excluditur a merito, clauditur infra latitudinem gratiae, & de beata patet. De infusa autem per se dicitur, ex eo quod comprehendit in se dona Spiritus sancti, intellectum, sapientiam, scientiam, & consilia, ut patet ex superioribus tractatibus de scientia infusa Christi. Gratia autem plenitudo in his defectus in Christo, maior tolleretur a Christo perfectionem, quam poneret modum habendi ex merito. Et propterea ratio litera ista solida respectu exteriorum bonorum, nec habet locum respectu scientiae infusae. ¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli aduerte responsum consistere in distinctione maioris argumenti assumpti, scilicet habito principali, accessorium non proprie cadit suo merito. Distinguitur. n. accessorium dupliciter, uel absolute, uel secundum congruentiam humanorum meritorum. De primo transeat maior, sed de secundo negatur gloria autem corporis est ad gloriam animae accessoria, secundum congruentiam humanorum meritorum ex diuina ordinatione, & ideo sub merito cadere potest.

Est epist. 56. no. nunciam remane ante medium. tom. 2.

